

Lapsen arki ja hoidon mahdollisuudet vaino-perheessä

Pirjo Ervasti Oulun ensi- ja turvakoti ry
Sh AMK, traumapsykoterapeutti

VARJO

NINNI – NÄKYMÄTÖN LAPSI

- *Tiedättehän, että jos jotakuta säikäyttää kovin usein, hän muuttuu helposti näkymättömäksi, sanoi Tuu-tikki pistäen suuhunsa maamunan, joka muistutti pientä mukavaa lumipalloa.*
- *-”Nojaa. Tuota Ninniä säikäytteli pahasti eräs täti, joka oli ottanut tytön hoiviinsa, vaikkei pitänyt hänestä. Tapasin tädin, ja hän oli kauhea. Ei vihainen, käsitättekö, sellaisenhan voi ymmärtää. Hän oli vain jäätävän kylmä ja ironinen.”*

VARJO

Mitä on ironinen? kysyi Muumipeikko.

- No, kuvittele, että liukastut johonkin limasieneen ja läsähdät istumaan keskelle puhdistettuja sieniä, sanoi Tuu-tikki. Tietenkin odotat äitisi suuttuvan, se olisi luonnollista. Mutta ehei, hänpä ei suutukaan, sanoo vain kylmästi ja musertavasti: Ymmärrän että tuo on sinun käsityksesi tanssimisesta, mutta olisin kiitollinen, ellet tanssisi ruoassa. Suunnilleen sellaista on ironia.

- Hyi, miten epämiellyttävää, sanoi Muumipeikko.

- Eikö olekin, myönsi Tuu-tikki. Ja juuri tuolla tavalla tämä täti puhui, hän oli ironinen aamusta iltaan. Lopulta lapsen ääriviivat alkoivat häipyä ja hän muuttui näkymättömäksi. Viime perjantaina häntä ei näkynyt enää ollenkaan.

VARJO

Väkivalta -> <- Vaino

- Konkreettinen ero
- Pako / rinnakkaiselo yhteiselo
- Riittävä ulkoinen ja sisäinen turvallisuus
- Eheytyminen ja toipuminen voi alkaa

- Konkreettinen ero
- Pako / vaino -> tapaamiset, yhteydenpito
- Riittävä ulkoinen ja sisäinen turvallisuus ?
- Milloin eheytyminen ja toipuminen voi alkaa?

VARJO

Vainon vaikutukset lapseen

ovat yksilöllisiä, joihin vaikuttaa

- lapsen ikä ja kehitysvaihe
- vainon laatu, tunnistettavuus
- muut riskitekijät; traumatausta
- valmistautuneisuus
- suojaavat tekijät
- saatavissa oleva tuki

VARJO

Naamioitu vaino lapsen kokemana

- Lapsen rajojen ylittämistä
- tunkeutumista
- puutteen paikkaamista
- Soittelua, tiedustelua, kiinnostusta, mutta kenestä?
- Liimautumista-läheisyyttä, vuorovaikutusta
- Säätelyn jäykkyyttä uhan/ epämiellyttävän ilmapiirin luomista

VARJO

Tapaamisten ristiriitaisuus / taakka lapselle ?

Jos menee

- Latautuneisuus ennen-siinä hetkessä ja jälkeenpäin
- Taajuuden valinta / mukautuminen
- Vähäinenkin hyväksynnän ilmapiiri
- Puhe, pukeutuminen, välttely tilan saamiseksi

” Näyttelin väsynyttä, jotta pääsin omaan rauhaan, nukkumaan. Uni ei tullut, kuuntelin sadetta ja toivoin, että aamulla asiat olisivat toisin”

Jos ei mene

- Latautuneisuus
- Syyllisyys, mitä tarkoittaa minulle, sisaruksille, lähivanhemmalle ?
- Mitä seuraavalla kerralla?

VARJO

Psyykkinen trauma

- Ihmisen olemassaolon jatkuvuutta tai koskemattomuutta uhkaava tapahtuma tai tapahtumasarja, joka ylittää ihmisen sieto- tai käsittelykyvyn
- Keinottomuus – haavoittuvuus
- Avuttomuuden/syällisyyden kokemus
- Voimakas pelko, kauhu, hajanaisuus
- Onko luonnon vai ihmisen aiheuttamaa
- Lapsille erityisen haavoittavaa, jos traumatisoituminen on kiintymysobjektin aiheuttama

VARJO

- Äärimmilleen viety ponnistelu, joka purkautuu vireystilan säätelyn vaikeutena
- Uudelleen kokeminen, takaumat
 - painajaiset
 - levottomuus tapaamista muistuttavien ärsykkeiden / asioiden takia; ” kelaat mitä sanoit tai ei sanonut”
- Välttäminen, alivireys, tunteiden puuttuminen
 - tunneherkkyyden puutetta, heikentynyt kyky säädellä tunteita ja vireystilaa (turtuminen) ” määhän vaan meen sinne” ” se on ihan ok” – kehon kieli viestii toista
 - Tunteiden ja fyysisten tuntemusten hiipumista
 - Tietoisuuden sulkeutumista; lapsi vastustaa asioiden käsittelyä, säätelee tunteita ”kun puhumatta on helpompaa olla”
 - Vetäytyminen sosiaalisista suhteista ” ei huvita olla kavereiden kanssa”
- Ylivireys, vaikeus rauhoittua
 - Tarkkaavaisuus kapenee
 - Pysyvä valpastuminen ympäristön, mahd. uhkien varalta
 - Samanaikaisesti sekä nykyisyyden että menneisyyden kokemuksen kohtaaminen (vähäinen pettymys – suuri reaktio)
 - Keho valmis taistelemaan tai pakenemaan
 - Univaikeudet

VARJO

Lasten auttamisessa tärkeintä

Näe lapsi lapsena (ikä,
kehitys)

Tärkeintä ei ole mitä teet
vaan **miten**

Tee se, mitä kykenet
tekemään **aidosti**

Lapsen maailmaan
kurkaten **kunnioittava**,
utelias -> pienten lasten
tapa leikki

VARJO

Vanhemmuustyö vaino-perheissä

- Vanhemmat ovat aina tärkeimpiä ihmisiä lapsen elämässä – luovat kehityksellisen ympäristön
- Vanhempien kunnioittava työote luo turvaa lapsen kanssa työskentelyssä, vanhemman tuomitseminen ei auta, mutta tekoja ei tarvitse ymmärtää
- Avoimuus
- Mitä pienempi lapsi sitä tiiviimpi yhteistyö vanhemman -/pien kanssa

VARJO

Lasten auttamisessa tavoitteena vahvistaa

- Turvaa ulkoinen / sisäinen
- ” olo, jonka vallassa on ei ole aina vaan saisi vähän hallintaa vireystilaan” – kehotuntumasta helpompi lähteä liikkeelle (välitön apu)
- Rauhoittumista; ankkurointia nykyhetkeen, tekniikoita, mielikuvia, turvapaikkoja, turvasuunnitelmia jne. (pitempiaikainen apu)
- Olemassa olevia resursseja, arkea ja sen sujuvuutta
- Sanoitusta ja merkitystä kokemalleen
- Yksilön ja yhteisön kyvykkyyden ja pärjäävyyden tunnetta (vertaistuki), antaa tietoa ja ennen kaikkea luoda...
- **Toivoa**

VARJO

Minäkuvia- Sinäkuvia ryhmä

- Eron jälkeisen vainon / vaikean eron kokeneille lähivanhemmille sekä heidän alakouluikäisille lapsilleen
- Perusajatuksena oli vahvistaa luontaisen luovuuden käyttöä osallistujien arjessa
- Kokemukset palkitsevia jatkamaan samankaltaista toimintaa
- ” tämä on lähentänyt meitä ”

" — Hän näkyy, hän näkyy! huusi Muumipeikko. Hänhän on suloinen!"

VARJO

VARJO

